

Травень

9. 05 – 90 років

Роман Андріяшик (9 травня 1933 – 2 жовтня 2000) – український письменник, журналіст, лауреат Шевченківської премії (1998, за роман про Юрія Федьковича «Сторонець»).

Роман Васильович народився в с. Королівка Борщівського (з 2020 – Чортківського) району Тернопільської області в селянській родині. По закінченні Борщівської середньої школи служив у радянській армії.

Навчався на фізико-математичному факультеті Чернівецького університету (1951–1954). У 1964 році заочно закінчив факультет журналістики Львівського університету.

Працював журналістом (1957–1968) у газетах та видавництвах.

Р. Андріяшик належить до покоління, яке прийшло у літературу в 1960-х роках і принесло із собою спрагу суспільних перемін, вивільнення з-під обтяжливої влади культівських догм та ідеологічних приписів і табу.

Почав друкуватися у 1957 році. У 1966 році після виходу у світ першого роману «Люди зі страху» став членом Спілки письменників СРСР. Темі трагічної долі західноукраїнської молоді присвятив наступний роман «Полтва», опублікований у журналі «Прапор» (1969). Цей твір був негативно оцінений тогочасною критикою, автору заборонили друкуватися, а його творчість замовчували. Написаний на хвилі національного відродження, роман «Полтва» був несподіваним ударом по тоталітаризмові. Офіційна критика одразу відреагувала на це. Зазнавши політичних звинувачень, Андріяшик змушений був піти на певний компроміс зі своїми переконаннями.

У 1968–1976 роках перебував на творчій роботі.

У середині 70-х років письменник, прислухаючися до соціального замовлення «відтворювати героїчні будні робітничого класу», видає роман «Кровна справа» (1978) – річ, безумовно, компромісну, прямолінійну, але в потоці тодішньої «виробничої прози» вона все ж вирізнялася більшою художністю.

У 1976–1978 – науковий редактор УРЕ.

У 1978–1993 – старший редактор прози видавництва «Український письменник».

Ізоляція Романа Андріяшика тривала до 1976 року, але й після її зняття атмосфера навколо творчості письменника залишалася напруженою. Його творчий доробок тематично і художньо перегукується з творами прозаїків «втраченого покоління» Е.-М. Ремарком, Е. Хемінгуєм, Ф. С. Фіцджеральдом. Відображена в його творчості трагедія людського життя, позбавленого

впевненості й самоцінності, означала відновлення гуманістичного пафосу нашої літератури, яка від суспільних і соціальних проблем еволюціонувала до проблем людських, індивідуальних.

Романи:

«Люди зі страху» (1966) – подане нове трактування війни – не як вияв героїзму, а як антигуманний механізм продукування насильства та духовного нищення;
«Полтва» (1969) – про трагічну долю західноукраїнської молоді;
«Додому нема вороття» (1976) – тема цього твору є продовженням «Людей зі страху», де показав намагання героя вижити та зберегти людську гідність серед страхіть війни;
«Кровна справа» (1978);
«Думна дорога» (1982);
«Сад без листопаду» (1980), герой якого відчув на собі руйнівну силу

«неоголошеної атомної війни»;
«Сторонець» (1992) – про долю Юрія Федьковича;
«Три хрести» – незавершений

Драми:

«В кінці престолу» (1994);
«Велика гра» (не опубл.), обидві – про патріарха Володимира (Романюка).

Під час пожежі в батьківській хаті згоріли рукописи роману «Камінний хрест» про Василя Стефаника та незакінчений роман «Мойсей» про Івана Франка.

Помер Роман Андріяшик 2 жовтня 2000 року в Києві. Похований на Байковому кладовищі.

У своїх творах Роман Андріяшик упритул підійшов до проблеми насильства суспільства над людиною, здійснюваного у різних формах (війни, національне, соціальне рабство тощо), а також до проблеми страху, спричиненого цими негативними явищами. Він показав не лише підневільну людину, а й «мозаїку людського неприйняття» чужого світу.

16. 05 – 55 років

Тарас Прохасько (16 травня 1968) – сучасний український письменник, журналіст, один із представників «станіславського феномену».

Член Асоціації українських письменників.

Народився в Івано-Франківську. Родина Прохаська цікава сама по собі (і найкраще він сам писав про неї, а потім ще й неодноразово розповідав). Але якщо коротко: його прадід – греко-католицький священник Олекса Пристай (1863–1944). У 1907 році він виїхав до США, де написав чотиритомну книжку спогадів «Із Трускавця у світ хмародерів» про культуру та побут мешканців рідного Трускавця, селян Галичини та життя української діаспори у США;

його мати – троюрідна племінниця письменниці Ірини Вільде (її найвідоміший роман – «Сестри Річинські», за які вона отримала Шевченківську премію);

інший прадід був власником одного з перших пансіонатів у Моршині.

Тарас в школі любив ботаніку, закінчив біологічний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка (1992). Брав участь у студентському русі 1989–1991 років, у «Революції на граніті» у Києві (1990).

За словами Прохаська, він вирішив стати письменником ще з 12 років. У школі не читав радянських українських авторів. Тільки після армії прочитав вірші Дмитра Стуса та почав писати сам. Оскільки Тарас вчився на абсолютно немистецькому біологічному факультеті, Прохасько певний час вважав, що сучасної української літератури не існує. Перші її твори він прочитав лише у 1990 році, коли познайомився з Юрком Іздриком, який розвісив в Івано-Франківську оголошення про створення літературно-мистецького часопису «Четвер». Перші твори Прохаська Іздрик не прийняв, а згодом Тарас написав своє перше оповідання «Спалене літо», яке було опубліковане у цьому часописі.

Після закінчення навчання змінив безліч професій: трудився в Івано-Франківському інституті карпатського лісівництва, викладав у школі рідного міста, був барменом, сторожем, ведучим на радіо FM «Вежа», працював у художній галереї, в газеті, на телестудії.

У 1993 році Тарас Прохасько разом з Андрієм Федотовим та Адамом Зевелом знявся у короткометражному фільмі «Квіти святого Франциска», а у 1996 році у селі Делятин Івано-Франківської області відбувся перший в Україні міжнародний фестиваль відео-арту, гран-прі на якому отримав двохвилинний фільм «Втеча в Єгипет» (1994), де знявся Тарас Прохасько, його сини та Леся Савчук.

У 1998 році почав працювати журналістом у львівській газеті «Експрес», згодом писав авторські колонки до «Експресу» та «Поступу». Коли друзі Прохаська створили «газету його мрій», почав писати статті та вести авторську колонку в Івано-Франківській обласній тижневій газеті «Галицький кореспондент».

У 1998 році вийшла перша книга Прохаська «Інші дні Анни», післямову в якій написав Юрій Іздрик. Наступними були «FM» Галичина», «НепрОсті», «Лексикон таємних знань», «З цього можна зробити кілька оповідань», «Порт Франківськ», «БотакЄ» та інші. Хоча сам Прохасько професійним письменником себе не вважає, багато з його творінь перекладено на російську, польську, німецьку та англійську мови. Його твори високо оцінені критиками.

У 2004 році кілька місяців прожив у Кракові, отримавши літературну стипендію польської культурної фундації «Stowarzyszenie Willa Decjusza – Nomines Urbani». У квітні 2010 року Прохасько вперше відвідав США, де в нього відбулися творчі вечори у Нью-Йорку та Вашингтоні.

Серед письменників, близьких йому «за певним типом світосприйняття», Прохасько виділяє Богуміла Грабала, Хорхе Луїса Борхеса, Бруно Шульца, Василя Стефаника, Данила Кіша, Габріеля Гарсія Маркеса, Мілана Кундера, Оноре де Бальзака, Антона Павловича Чехова, Сергія Довлатова, Лева Рубінштейна, а серед найулюбленіших творів – щоденник Анджея Бобковського «Війна і спокій» (1940–1944) та «Шерлок Холмс».

Серед найсимпатичніших йому людей називає Франциска Асизького (італійський монах-місіонер) та Кейт Мосс (британська модель).

Одружений, має двох синів, один навчався на історика в Українському католицькому університеті, а другий – на архітектора та будівельника у Львівській політехніці.

В доробку автора біля 15 творів для дорослих, 4 книги для дітей, 11 перекладів.

Головним твором Прохаська є роман «НепрОсті», який вийшов в 2002 році. Це така собі «альтернативна» історія (чи міфологія, за словами самого автора) Карпат у першій половині ХХ століття. Цей роман входить до 100 найкращих українських літературних творів (за версією Українського ПЕН-клубу). І також він увійшов до збірки «ботакЄ», яка стала книгою року у 2011 році.

Прохаська вважають одним з найкращих українських есеїстів: він має дві найпрестижніші премії, які тільки можна отримати за есеїстику: премія імені Юрія Шевельова за книгу «Одної і тої самої» в 2013-му і Шевченківська премія за збірку есеїв «Так, але...» у 2020-му.

Нагороди:

1997 – лауреат премії видавництва «Смолоскип».

2006 – перше місце у номінації «Белетристика» за книгу «З цього можна було б зробити кілька оповідань» (версія журналу «Кореспондент»).

2007 – третє місце у номінації «Документалістика» за книгу «Порт Франківськ» (версія журналу «Кореспондент»).

2007 – лауреат літературної премії імені Джозефа Конрада (заснована Польським інститутом у Києві).

2011 – книгу Тараса Прохаська «БотакЄ» було визнано «Книгою року».

2013 – премія «Книга року ВВС» було за дитячу книжку автора «Хто зробить сніг», створену разом з Мар'яною Прохасько.

2013 – премія імені Юрія Шевельова за книгу есеїв «Одної і тої самої».

2019 – «Книга року ВВС» за збірку есеїв «Так, але...» (Чернівці: Меридіан Черновіц, 2019).

2020 – Національна премія України імені Тараса Шевченка за книгу есеїв «Так, але...».

У багатьох творах Тараса присутній біографізм, але це не спрощує його прозу, а навпаки – робить її дуже відвертою й наближає до інтимної сповіді.

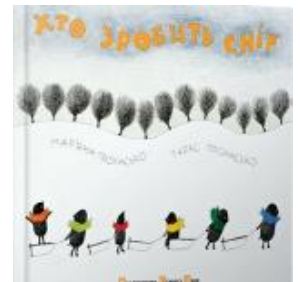
Серія внутрішньо-інтимних переживань «FM «Галичина» та «Порт Франківськ» мають дещо притчевий характер. Написані у формі щоденника, ці роздуми на різноманітні теми, свого часу опубліковані в тижневику «Галицький кореспондент» та озвучені в ефірі радіо FM «Вежа».

Письменник бере участь у різних мистецьких перформансах. У 2009 року він разом з іншими письменниками (Юрієм Андруховичем, Юрком Іздриком, Володимиром Єшкілевим, Софією Андрухович) взяв участь у проєкті «БОМЖ» («Без Ознак Мистецького Життя») Ростислава Шпука, пізніше презентованому на польському «Міжнародному фестивалі бездомного мистецтва».

Франківчанин Тарас Прохасько – головний герой нової книги журналістки Тетяни Терен «Сотворіння світу. Сім днів із Тарасом Прохаськом».

«Я задумала цю книгу давно, а в 2018-му році приїхала до Івано-Франківська, щоб втілити свій задум і провела тут сім днів у товаристві неймовірного Тараса Прохаська, записуючи наші живі розмови про життя, світ і роль людини в ньому».

«Читання не може бути обов'язком: доля читача стає яскравою й цікавою, коли він шукає свої книжки – пробує, смакує, відкидає, приймає. Особиста історія читача є важливішою за список книжок, обов'язкових до прочитання» (Т. Прохасько).

13. 05 – 185 років

Рафаелло Джованьйолі (13 травня 1838 – 15 липня 1915) – італійський письменник, гарібальдієць.

Рафаелло Джованьйолі з'явився на світ в Римі. Мати померла, коли хлопчикові було тільки одинадцять років. Турботи з культурного і морального виховання, а також освіти повністю поклав на себе його батько Франческо – людина з антиклерикальними поглядами і прихильник Гарібальді.

Проявивши ранній інтерес до історії, читання книг, дитина отримала блискучу освіту – за 10 років прочитав доступні йому класичні праці з історії Стародавнього Риму, філософії, книги з італійської та латинської літератури XVIII–XIX століть. Це дозволило йому успішно дебютувати в журналістиці.

З 1866 по 1903 рік Рафаелло Джованьйолі викладав гуманітарні науки в Римі та Венеції. Був учасником Рісорджіменто – національно-визвольного руху в Італії, сподвижником Джузеппе Гарібальді. Обирався до національного парламенту. За 10 років до смерті Джованьйолі припинив свою письменницьку і журналістську діяльність.

Помер в 1915 році, похований в Римі.

Джованьйолі, знавець римської історії, належав до покоління італійської ліберально-буржуазної професури, яке почало свою діяльність в епоху воєн за об'єднання Італії.

У бібліографічному каталозі Рафаелло Джованьйолі представлені 16 прозових і поетичних книг.

Виданий в 1874 році роман про повстання римських рабів в I столітті до н. е. під проводом гладіатора Спартака – історично достовірної особистості – приніс автору світову славу. Просочена революційно-патріотичним духом, ідеями соціальної справедливості та рівності, ця книга набула особливої популярності.

Спочатку «Спартак» друкувався з цензурними скороченнями у вигляді пригодницького роману для дітей та юнацтва. Як революційна література випускався лівими видавництвами з 1905 року. Повністю і без купюр книга була видана тільки після 1917 року.

Головні позитивні якості «Спартака» – історизм та, особливо, пафос боротьби

Джованьйолі вдало опрацював історію повстання Спартака – повстання пригнічених Римською імперією народностей; кінцевий ідеал Спартака у

Джованьйолі – звільнення своєї батьківщини, Фракії, з-під влади Риму, – мотив, який для Джованьйолі не втратив актуальності.

За романом «Спартак» створено однойменний фільм (1926).

Цікавими є й інші історичні романи знаменитого італійського письменника, написані ним з 1878 по 1885 роки: «Плаутілла», «Сатурнино», «Мессаліна». У читацьких відгуках про книги Рафаелло Джованьйолі відзначається захопливість оповідання – від читання творів цього автора неможливо відірватися. Привертає також пізнавальна цінність романів, хоча деякі критики дорікають письменнику в тому, що він часом вільно відноситься до історичних фактів, розбавляючи їх своїми романтичними фантазіями.

У своїй поетиці Джованьйолі наслідує романтичну традицію. На нього мали сильний вплив Вальтер Скотт та Дюма-батько. Багато чим Джованьйолі зобов'язаний італійським романістам – М. д'Адзельо та Л. Капраніка (1821–1891).

15. 05 – 75 років

Рауль Чілачава (15 травня 1948) – український дипломат, поет, перекладач і літературознавець грузинського походження. Заслужений діяч мистецтв України (1998). Доктор філологічних наук, професор.

Народився Рауль Шалвович в с. Чітацкарі Зугдідівського району (тоді – Грузинська РСР, зараз – Грузія) в родині лікаря.

1965 року із золотою медаллю закінчив Дзвелі-Абастуманську середню школу і вступив до факультету журналістики Тбіліського державного університету. В 1967–1970 роках стажувався в Київському державному університеті ім. Т. Шевченка, де вивчив українську мову й літературу. Закінчив факультет журналістики Тбіліського державного університету (1970).

З 1970 по 1974 – редактор Київської центральної редакції «Української Радянської Енциклопедії», позаштатний кореспондент київської газети «Комсомольське знамя».

З 1974 по 1975 – викладач підготовчих курсів Київського державного університету ім. Т. Шевченка.

З 1975 по 1992 – на творчій роботі, вступив до Спілки письменників України.

З 1992 по 1998 – заступник Голови Комітету Національностей та з питань Міграцій при Кабінеті Міністрів України, заступник Міністра України з питань національностей та міграції, заступник Міністра України з питань національностей, міграції та релігійних справ.

З 1996 по 1998 – знову на творчій роботі.

З 1998–2001 – професор Київського державного університету культури та мистецтв.

З 2001 по 2005 – заступник Голови Державного комітету національностей та з питань міграції

З 09. 12. 2005 по 04. 06. 2010 – Надзвичайний та Повноважний посол України в Латвії.

Рауль Шалвович – автор понад 60 книжок поезій, а також перекладів (з української на грузинську і навпаки), публіцистики, двох монографій.

Автор нарисів «Серця в міцнім союзі» (1974), «Орлине міжгір'я» (1978), «Під сонцем Іверії» (1987); книг публіцистики «Сын Лаврентия Берия рассказывает» (1992), «Убит в собственном доме» та монографій «Микола Бажан» (1975), «Пантелеймон Петренко – перекладач «Витязя в тигровій шкурі» (рос. мовою, 1985).

Переклав грузинською прозу та поезії Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Павла Тичини, Володимира Сосюри, Миколи Бажана, Бориса Олійника, Василь Сухомлинського, Петра Осадчука та ін.

Переклав українською твори Д. Гурамішвілі, А. Церетелі, І. Чавчавадзе, Г. Табідзе, І. Абашідзе, Г. Абашідзе, Н. Думбадзе, К. Гамсахурдіа та ін.

Вибрані твори

«Початок» (1973),
«Бути»,
«Чому зебра смугаста» (1976),
«Після заходу» (1979),
«Пародії» (1981),
«Час побачення» (1982),
«Земля насущна» (1983),
«Рівнодення» (1984),
«В гостях і вдома» (рос., 1985),
«Вітер над стиглими нивами»,
«Знак Зодіака»,
«За тбіліським часом»,
«Стіна плачу»;
монографія «Микола Бажан».

Відзнаки:

лауреат премії комсомолу Грузії (1985);
лауреат Республіканської премії ім. М. Рильського (1987);
Міжнародної премії ім. В. Винниченка (1998);
Почесна Грамота Президії Верховної Ради Грузинської РСР (1980);
Почесна грамота Кабінету Міністрів України (02. 2003);
Орден Святого Станіслава IV, III ст.;
«Офіцерський хрест» (2001);
«Командорський хрест» (2003);
Орден Преподобного Нестора Літописця (2003);
нагрудний знак «Знак пошани» (2002);
заслужений діяч мистецтв України (1998);
лауреат Міжнародної літературної премії ім. Миколи Гоголя «Тріумф» (2015);
лауреат Міжнародної літературно-мистецької премії ім. Пантелеймона Куліша (2016);
лауреат почесної відзнаки – медалі Івана Мазепи (2016).

Не брав... не мав... не виїздив...

Не чув... не знав... не зустрічався...

Не заклинав: «навіки слався!»

Не божеволів: «Диво з див!»

Не нагромадив, не набув,

На відданість не присягався,

Ні перед ким не гнувся, не слався...

Ні, ні... Самим собою був!

(Чілачава Р.).

20. 05 – 50 років

Наталка Сняданко – (20 травня 1973) – українська письменниця, публіцистка, за фахом – журналістка і перекладачка з польської, німецької та російської.

Народилася у Львові. Навчалася у Львівському національному університеті ім. І. Я. Франка (укр. філологія), Фрайбурзькому університеті (славістика, полоністика), Варшавському університеті (перекладацький семінар). У студентські роки належала до жіночого літературного угруповання ММЮННА ТУГА (за першими літерами імен: Мар'яна Савка, Маріанна Кіяновська, Юлія Міщенко, Наталка Сняданко, Наталя Томків і Анна Середа; ТУГА – «Товариство усамітнених графоманок»).

Працювала координаторкою Осередку досліджень античної традиції Східної та Центрально-Східної Європи, входила до редколегії польсько-німецько-українського літературного часопису «РАДАР», була журналісткою та редакторкою у кількох українських газетах та журналах. Публікації у виданнях: «du», NZZ (Швейцарія); «Die Welt», «Süddeutsche Zeitung», «Deutsche Welle» (Німеччина), «New York Times», «The Guardian» (США); «Gazeta Wyborcza», «Tygodnik Powszechny», «Nowa Europa Wschodnia» (Польща).

З 2001 публікує прозу – авторка 10 книг, з яких 8 – романи, перекладені і опубліковані у 11 країнах.

Твори авторки:

«Колекція пристрастей, або Пригоди молодої українки» (Львів: Піраміда, 2001; Харків: Фоліо, 2004; 2006);

«Сезонний розпродаж блондинок» (Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2005);

«Синдром стерильності» (Київ: Нора-Друк, 2006);

«Чебрець у молоці» (Харків: Фоліо, 2007);

«**Країна поламаних іграшок та інші подорожі**» (Київ: Грані-Т, 2008; поки що єдина книга для дітей);

«Комашина тарзанка» (Харків: Фоліо, 2009);

«Гербарій коханців» (Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2011);

«Фрау Мюллер не налаштована платити більше» (Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013);

«Охайні прописи ерцгерцога Вільгельма» (Львів: Видавництво Старого Лева, 2017);

«Перше слідство імператриці» (Львів: Видавництво Старого Лева, 2021).

Друкується у львівській та київській пресі («Львівська газета», «Суботня пошта», «Дзеркало тижня»), журналах «Профиль-Україна» й «Український тиждень».

У 2020 році увійшла до довгого списку літературної нагороди Центральної Європи «Ангелус» за книгу «Фрау Мюллер не налаштована платити більше».

Учасниця багатьох українських та міжнародних літературних фестивалів. Отримала стипендії зокрема берлінської Академії мистецтв, Літературного колоквіуму Берліна, фондаций Роберта Боша, польського міністерства культури та ін. у 2011 – лауреатка премії ім. Джозефа Конрада-Коженьовського.

З 2002 публікує переклади – 30 опублікованих книг, 11 театральних п'єс, загалом понад 90 авторів. Перекладає з німецької (Франц Кафка, Фрідріх Дюрренматт, Гюнтер Грасс, Юдит Германн, Стефан Цвайг), польської (Чеслав Мілош, Збігнев Герберт, Ярослав Івашкевич, Ян Бжехва) та російської (Андрій Курков), зокрема дитячих (історію про маленьку чарівницю Моллі Махлюй Керстін Фьолькнер та серію книг про близнюків і футбол Крістіана Тільманна).

«Теперішня шкільна програма – це просто катастрофа з усіх точок зору. Нелюбов до читання росте не лише від інших зацікавлень сучасних дітей, впливу комп'ютерів, а й від того, що дітлахи з ранку до ночі постійно зайняті навчанням. У них немає часу на будь-що інше. Й від того абсурдного навантаження – й нервові зриви, й депресії, і купа інших проблем. У країнах Європи діти мають куди більший доступ до різних гаджетів, і при цьому вони більше читають, бо немає такого навантаження у школі. Наше покоління читало, бо не було альтернативи книжці. Тепер варіантів для дитячого дозвілля чимало, тому сучасні книжки мають справді захоплювати» (Наталка Сняданко).

<http://www.barabooka.com.ua/ya-ne-divuyusya-z-ditlahiv-yaki-ne-hochut-ts-ogo-chitati/> (інтерв'ю про те, чому діти не хочуть читати).

21. 05 – 65 років

Василь Шкіря (21 травня 1958) – український письменник, член Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України.

Василь Васильович народився 21 травня 1958 року селі Загаття (тоді – Іршавського району) Закарпатської області у селянській родині. Після закінчення Загатської середньої школи навчався у Мукачівському радгоспі-технікумі. Відтак працював у колгоспі «Верховина». Повернувшись із армії, вступив у Львівський державний університет ім. Івана Франка (тепер – ЛНУ).

Взятися за перо спонукала розповідь учителя малювання Костянтина Корніловича Станковича про основоположника закарпатської школи живопису Адальберта Ерделі, батьківщиною якого є родинне село Загаття. У матеріалі, що надрукувала газета «Молодь Закарпаття», було розкрито справжнє ім'я художника – Іван Гриць. Це був перший крок Василя Шкірі у незвідані царини друкованого слова.

У 1980 році розпочав трудову діяльність в Іршавській районній газеті «Нове життя». За 32 роки роботи у редакції газети обіймав майже усі посади – від кореспондента до редактора. Доводилося зустрічатися з відомими особистостями і писати матеріали про них – Назарія Яремчука, Василя Зінкевича, Степана Гігу, Степана Жупанина, Михайла Комана, В'ячеслава Чорновола, Григорія Кохана, Маріанну Кіяновську, Галину Вдовиченко, Андрія Куркова, Івана Андрусяка, Андрія Кокотюху, Михайла Слабошпицького, Євгена Барана тощо. Понад три десятки літ підтримував дружні стосунки із лауреатом Шевченківської премії Мирославом Дочинцем та відомим українським поетом Василем Кузаном. Якби усе написане й опубліковане в газетах упорядкувати, вийшла б непогана книжка.

Василь Шкіря залучає до співпраці дописувачів. На сторінках районки публікуються матеріали вчителів, медиків, культосвітніх працівників, спортсменів та інших.

Автор книжок «Сльоза лелеки», «Як Осел вогонь сховав», «25 казочок для маленьких діточок», «Розбиті серця», «Три бажання», «Небезпечна краса»,

«Михайлик-Насміхайлик», «Іван Сила і брати-розбійники», «Майстер Нехай», «Пригоди Поштарика», «Зачарований край», «стежина Степана Жупанина», «Чупакабра», «Таємниця Смерекового замку», «Чорна кішка з червоною пов'язкою та порожнім відром», «Шаркань», «Ранок вечора мудріший», **«Тайстра казок»**, «Житіє Зайчика-Контрабандиста», «Потушняк у моєму житті».

За мотивами казок «Сила і Закон», «Супер-віник», «Золоторогий Олень і ненажерлива бабуся» зразковий дитячий український

музично-драматичний театр «Пролісок» Іршавського районного будинку культури зробив інсценізації.

Казки В. Шкірі образні й дотепні, позначені простотою і мудрістю. Вони розширюють дитячий кругозір, допомагають юному читачеві пізнавати довколишній світ, розрізнити добро і зло.

Казки Василя Шкірі перекладені на словацьку, угорську і російську мови. Вони друкувалися на сторінках обласних газет «Молодь Закарпаття», «Закарпатська правда», «Новини Закарпаття», в журналах «Тиса» (Ужгород) та «Веселка» (Кошціце), а також у всеукраїнських виданнях «Молодь України», «Народознавство».

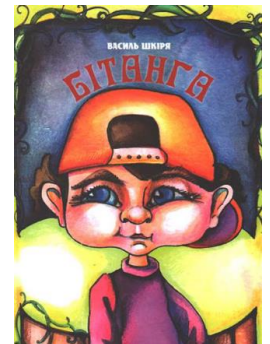
Відзнаки:

всеукраїнська літературна премія ім. Василя Юхновича;
всеукраїнська літературна премія ім. Юрія Яновського;
всеукраїнська літературна премія ім. Володимира Кобилянського;
обласна літературна премія ім. Федора Потушняка (4 рази);
дипломант конкурсу «Книжкова толока 2014»;

почесні грамоти Національної спілки журналістів України та Національної спілки письменників України;

нагрудний знак Закарпатської обласної ради і Закарпатської обласної адміністрації «За розвиток Закарпаття»;

Свіжу нагороду Василь Шкіря отримав за книжку «Бітанга» (баламут, розбишака, пройдисвіт), видану 2020 року у видавництві «Карпати». Отже, без перебільшення, можна констатувати, що автор вибився в класики серед авторів дитячої літератури. Хоча не можна бути категоричним у визначенні, що В. Шкіря є тільки дитячим письменником. Його казки, а останнім часом – повісті-фентезі, з цікавістю читаються як юними так і дорослими, бо описує він вир життя.

«Сивочолий чоловік не просто вірить у казку, а й продовжує її творити. І робить це так вміло, художньо вивершено і переконливо, що в тебе кудись зникає отой бар'єр між реальністю і чарівним світом. Читаючи його казки, ловлю себе на думці, як починаю в уяві перебирати, де в нас в магазині чи на ринку можна придбати саме такі кросівки-скороходи і шапку-невидимку, які зображує у своїх творах цей письменник».

(Іван Кополовець,
член НСЖУ).

21. 05 – 45 років

Ірина Мацко (21 травня 1978) – письменниця, ілюстраторка і видавчиня, представниця сучасного покоління молодих українських авторів.

Її талант багатогранний. Вона пише дитячі книги і жіночу прозу, створює фотоальбоми, ілюструє шкільні підручники і зошити. Її книги для тих, хто любить добрі, світлі історії з добре продуманим сюжетом і якісними ілюстраціями. Роботи цього автора підкуповують щирістю і вірою в найкраще, вчать доброти й турботи про ближніх, вселяють оптимізм і дарують «веселковий» настрій. Всією своєю творчістю Ірина Мацко підтверджує стару, як світ, істину: щастя в наших руках, тому не сидіть склавши руки в очікуванні сонячного світла, а вчіться танцювати під дощем.

Відома громадська діячка, голова ГО «Творчий простір ОРЕЛІ», засновниця видавництва «ІрМа» та креативна директорка тернопільської студії «ІРИска».

Письменниця народилася в селі Великий Ходачків Козівського (з 2020 – Тернопільського) району Тернопільської області в сім'ї переселенців із Лемківщини. Там же в 1995 році закінчила середню школу, а потім переїхала до Тернополя. З дитинства мама, дідусь та бабуся прищепили їй любов до казок і життєвих історій.

Першу вищу освіту здобула в Тернопільській академії народного господарства (тепер – ЗУНУ), навчаючись на факультеті економіки промислових підприємств. Закінчила курси «Комп'ютерної графіки та дизайну» Тернопільського політехнічного університету ім. І. Пулюя (тепер – ТНТУ), другу вищу освіту отримала у Львівській академії друкарства за фахом «Графіка».

Працювала бібліотекаркою, ілюстраторкою видавництва «Лібра Терра», головним редактором газети «Історія кохання», журналів «Дошкільнятко», «Вовк і Заєць». У січні 2007 року заснувала власне видавниче агентство «ІрМа».

Творча діяльність

Писати почала після народження другої дитини, сина. Спочатку це були казки, які Ірина Мацко розповідала своїм дітям. Пізніше з'явилися жіночі розповіді, нариси, есе.

Першою авторською розробкою став фотоальбом для новонароджених «Казка твого народження», створений в 2004 році і вийшов через три роки у видавництві «Навчальна книга–Богдан».

У тому ж 2007 році газета «Деснянська правда» опублікувала першу книгу із серії дитячих казок про маленькі букви. Це видання авторка проілюструвала особисто. Пізніше казки про літери, а також пізнавально-навчальні розповіді про природу були видані в журналах «Ангелятко» та «Літературний Тернопіль».

Восени того ж року у львівських журналах «Найкращі жіночі історії», «Історії про кохання» та «Життя» з'явилася жіноча проза письменниці. Після цього про автора заговорили як про нове ім'я в українській літературі.

Останній рік письменниця перебуває в Польщі. Коли переїхала за кордон, думала, що писати взагалі не вийде. Не могла зібрати себе до купи, слідувала за подіями. Новини боляче «відкликалися» всередині і це стало виливатися в позитивні казки й історії. Ірина Мацко творила їх для того, аби діти вірили у перемогу й бачили, наскільки сміливі й сильні захисники України.

На даний момент письменниця працює над історіями, такими як: «Янголи Тайри» (про парамедиків «Тайру», яка повернулася з полону), «Лицар світла» (про Романа Ратушного, який попри молодий вік твердо стояв за свою землю та захищав цінності, у які вірив), «Сльози червоної калини» (про тернополянку Марію Чашку з позивним «Калина», яка воює в батальйоні «Карпатська Січ»), казкою про нашого «Залізного генерала» тощо. Серед казок, написаних тернополянкою, є історії, присвячені Героям-легендам – морпіху Михайлу Діанову і парамедикіні Катерині «Пташці».

<https://www.youtube.com/watch?v=JGZvzEhPXJ4>

«Написати можна про кожного захисника! У всіх своя історія, свій приклад мужності і того, як вони готові віддати життя за Україну, за перемогу. І хоч це буде море казок і море історій, та я впевнена, що вони народжуватимуться й тепер, й після закінчення війни та знищення ворога», – запевняє казкарка.

В доробку авторки – біля 30 книг для дітей різного віку та дорослих.

Літературні нагороди

- Ірина Мацко – фіналіст конкурсу малих літературних жанрів «Сила малого» (1978). Її розповідь увійшла до сотні кращих творів і була опублікована в підсумковому конкурсному збірнику.
- У різні роки письменниця також ставала призером конкурсу книг для дітей «Мистецька Сторінка» і періодичного видання «Захід–Схід» (за книгу-казку «Пригоди дубового листочка»).
- Книга «Медовий сухарик» зайняла почесне 2-е місце в розділі дитячої прози на конкурсі «Рукометло – 2009».

- За книгою «**Козацький скарб**» (написана у співавт. з Б. Мельничуком) поставлена вистава дитячим театром «Дивосвіт» СШ № 22 міста Тернополя (2011).

- Призерка конкурсу «Великодні сяйво» у 2012 році від журналу «Крилаті» за казку «Загублена писанка»

<https://www.youtube.com/watch?v=ItGKM0zq208>.

- Книга-велетень «Казки із Дивокраю» Ірини Мацко занесена до Книги рекордів України у номінації «Найбільша рукотворна книга України» та має у розвороті 1,8 метра (2012).
- Твори письменниці звучали на першому каналі Національного радіо в передачі «Вечірня колисанка».
- Лауреатка конкурсу «Жінка року – 2013» від газети «20 хвилин».

«Дитяча книжка – це подорож у вимріяний світ, який не має рамок та обмежень. Це магія, яка не залишає нас усе життя, адже книжки, прочитані у дитинстві, мають для нас певне значення, свій зміст. А ще дитяча книжка – велика відповідальність для тих, хто її творить». (Ірина Мацко).

29. 05 – 145 років

Петро Карманський (29 травня 1878 – 16 квітня 1956) – український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч, літературний критик. Представник «Молодої музи». Псевдоніми: Петро Гіркий, Лесь Могильницький, Гілярій Макух.

Народився Петро Сильвестрович в містечку Чесанові Любешівського повіту (тоді Австро-Угорщина, тепер – Цешанув, Польща) у родині ремісника. Навчався в українській гімназії в Перемишлі. Вже тоді почав писати вірші.

Закінчив філософський факультет Львівського університету. Тоді ж молодий поет зустрівся з Іваном Франком, Михайлом Павликом, Василем Стефаником, Лесем Мартовичем.

Вірші П. Карманського з'явилися на сторінках журналу «Руслан» у 1899 році, цього ж року вийшла перша збірка «З теки самовбивці».

Незабаром П. Карманський залишив Львів і 1900 року поїхав до Рима, де вступив у Ватикані в «Колегіум рутеніум». Там він пробув майже чотири роки, але не завершив навчання. У 1904-му знову повернувся до Львівського університету й опинився в атмосфері активного літературно-громадського життя: слухав лекції О. Колесси, К. Студинського, М. Грушевського, читав статті І. Франка, В. Щурата, О. Маковея, виступав в журналі «Літературно-науковий вісник», газеті «Діло», а в 1906 році очолював редакційну колегію часопису «Світ», з якої бере свій початок літературне угруповання «Молода муза».

У 1907 році потрапив до тюрми за підтримку боротьби студентської молоді за Український університет у Львові. Опісля працював в редакціях часописів, домашнім учителем, потім у гімназіях Золочева, а відтак Львова. Нарешті – на посаді вчителя у Тернопільській українській гімназії.

У липні 1913 року в Канаді читав лекції з української історії та літератури, заснував у Вінніпезі українську читальню.

Літературна творчість цього періоду пов'язана з «Молодою музою». Це літературне угруповання виникло у Львові 1907-го під впливом нових літературних течій у Європі – «Молодої Бельгії», «Молодої Франції», «Молодої Австрії», «Молодої Польщі». «Молода муза» виникла як ланка загальноєвропейського руху за оновлення літератури.

Молоді українські модерністи (вони ще називали себе й символістами: тоді не було чіткого розмежування цих понять) прагнули поєднати національну традицію з новою манерою поетичного письма.

Перша світова війна застала поета в Тернополі. У 1915 році П. Карманський опинився у Відні, потім разом з Б. Лепким та В. Пачовським працював у таборах

українських військовополонених в Німеччині. Він став одним із діячів ЗУНР, згодом переїхав на Східну Україну, виконував дипломатичні місії Української Народної Республіки (УНР) за кордоном.

З 1922 до 1931 року жив за океаном, переважно в Бразилії, де займався громадською роботою, організував шкільництво, українську пресу, редагував газету «Український хлібороб», очолював Союз українців Бразилії.

Петро Карманський повернувся додому у 1931 році, працював учителем гімназії в Дрогобичі. У пресі його ім'я з'являлося рідко. Твори, які Карманський привіз з собою, не друкувалися, крім книжки спогадів про молодомузівців «Українська богема», що вийшла у Львові 1936 року.

У 1940-му Карманського прийняли до Спілки письменників України, незабаром у Києві вийшла збірка його поезій «До сонця» (1941), яку зредагував і вступне слово до якої написав Максим Рильський, у тому ж році з'явилися друком «Поєми».

П. Карманський завжди залишався талановитим поетом і в розділах поеми про Франка, над якою працював протягом багатьох літ (у 1944–1946 роках обіймав посаду директора меморіального музею Івана Франка у Львові), й у віршах про кохання (збірка «Осінні зорі»).

Повоєнні роки були нелегкими в житті поета. У 1947-му почалося цькування поета радянською владою. У газетах і журналах іноді з'являлися його вірші, а в 1952 році вийшла збірка «На ясній дорозі», але кожен, хто читав ці твори, розумів, що це не поезія П. Карманського, а типова данина режимові.

Зате Карманський наполегливо перекладав «Божественну комедію» Данте. Він встиг завершити цю титанічну працю і невдовзі перед смертю побачив надрукованою першу частину – «Пекло».

Літературознавці і сьогодні виявляють деяку розгубленість перед цією постаттю. Ще колись Михайло Рудницький зізнався, що важко уявити, «у що він вірить, і якими стежками переходить від зневіри в мету буття до гімнів на честь національного духу». Нелегко його вписати в одну школу, один рух або період уже хоч би через довгу кар'єру. А як можна пояснити ту любов до пригод і подорожей, що вела його в канадські прерії та бразильські ліси?

**Піду від вас; піду світами,
Здвигну собі терем спокою,
Спов'юся чорними думками
І стану жити сам собою.
Піду від вас; візьму з собою
Гіркий доробок: рани й муки,
Зачиню двері за собою
І в струях сліз омию руки.** (П. Карманський,
збірка «Al fresco»).

Помер 16 квітня 1956-го у Львові, похований на Личаківському цвинтарі.